TEI-LEGĂNAT

Erau odată, cică, un moșneag și o babă. Copii nu avusese, și-așa ar fi voit să aibă, de se dădeau în vânt după ei. Baba mai ales, veșnic se ruga lui Dumnezeu să se milostivească cu ea și să-i dăruiască un copil. Dumnezeu știe, însă, când trebuie să dea omului ce cere și când nu. Baba copii n-a mai făcut și de dor de a avea și ea, își făcu un leagăn și în el puse, în loc de băiat, un lemn de tei ce-l înfășase și-l îmbrobodise ca pe copii. Se vede că ajunsese baba în mintea copiilor.

Legăna baba în una, când avea vreme, albia copilului și-i cânta. De la o vreme numai ce aude plâns de copil în leagăn. Baba s-a speriat, dar când s-a uitat și a văzut în locul lemnului un băiat mândru și frumos cum altul nu mai era în lună și în soare, nebuni de bucurie. Plângea biata babă, râdea, alerga pe afară și nu mai știa cum să mulțumească lui Dumnezeu că i-a ascultat ruga.

Cum vine moșneagul de la lucru, baba, ca o zăludă îi iese înainte și-i arată băiatul.

Când îl văzu moșneagul așa mândru și frumos, cu râvnă și mare duh plecat ridică ochii în sus, mulțumind lui Dumnezeu că le-a dat sprijin bătrâneților.

Moșnegii botezară pe băiat și-i puse numele Tei-Legănat.

Cumetria fu chefoasă și plină de bunătăți, căci moșnegii se țineau bine, batâr că erau singurei.

Tei-Legănat creștea văzând cu ochii. Cât crește un băiat de azi într-un an, el creștea numai într-o zi. Peste vreo doi ani el era cogeamite milian, ca toți flăcăii, cu care se lua la trântă și pe care-i dovedea pe-un cap.

Într-o zi vede Tei-Legănat într-un cui în cămară pușca moșneagului, din tinerețe. Nici una, nici două, o ia, se îmbracă și se duce cu ea în pădure la vânat. Degeaba cerca baba să-l oprească, Tei-Legănat își căuta de drum.

Ajungând în pădure, merge trei zile și trei nopți. Cum

mergea prin codru, dă peste un om care nu făcea alta decât copacii ce erau drepți îi strâmba, iar pe cei strâmbi îi îndrepta.

Cum îl vede Tei-Legănat, îl întreabă: ce strică copacii?

Strâmbă-Lemne, căci el era, îi răspunde că nu-i treaba lui să știe, dar, dacă vrea, să se prindă amândoi frați de cruce, că i-o fi de folos vreodată. Tei-Legănat se prinde frate de cruce cu Strâmbă-Lemne, și amândoi se iau prin pădure. Merg cât merg, și ajung în niște munți pietroși. Într-un țanc de munte ședea un om și veșnic sfărâma piatră. Tei-Legănat se prinde frate de cruce și cu Sfarmă-Piatră și tustrei își căutară de drum. Ajunseră într-o pădure.

Aici își făcură o colibă și câte unul cu ziua rămânea la făcut bucate, iar ceilalți doi se duceau la vânat.

În ziua întâi rămâne Strâmbă-Lemne. Face el niște bucate ca acelea și stătea înaintea focului așteptându-și frații.

Cum stătea Strâmbă-Lemne pe gânduri, numai ce vine o onanie de om mititel ca de-o-palmă cu o barbă cât un cot. Statu-palmă-barbăcot, căci el era, se repede la foc și din câteva înghițituri soarbe mâncarea lui Strâmbă-Lemne din oală. Strâmbă-Lemne îl prinde de barbă, crapă un lemn și-i pune barba acolo.

Când vin de la vânat Tei-Legănat și Sfarmă-Piatră, găsesc pe Statu-palmă-barbă-cot cu barba în lemnul cel crăpat și pe Strâmbă-Lemne suduind și făcând alte bucate.

Tei-Legănat se duce la Statu-palmă-barbă-cot și-i dă drumul. El se făcu nevăzut. Strâmbă-Lemne sfârși bucatele și după ce mâncară, se odihniră bine. A doua zi rămase să facă bucate Sfarmă-Piatră. Dar și Sfarmă-Piatră păți aceeași istorie cu Statu-palmă-barbă-cot, ca și Strâmbă-Lemne. Când se întoarse Tei-Legănat de la vânat și văzu pe Statu-palmă-barbă-cot cu un stan de piatră pe barbă, îl umflă râsul și, ducându-se la el, rostogoli stânca și dete drumul lui Statu-palmă-barbă-cot, de se făcu iar nevăzut.

A treia zi rămase la făcut mâncare Tei-Legănat. El pregăti două rânduri de bucate și când se întoarseră frații lui de la vânat, nu mai văzură pe Statu-palmă-barbă-cot, căruia Tei-Legănat îi duse mâncare, și bucatele erau cum sunt mai bune, nici reci, nici fierbinți.

După ce mâncară bine se luară tustrei și se duseră prin munți și ajunseră pe moșia unui împărat. Paznicii împăratului, găsind pe Strâmbă-Lemne stricând pădurea, îi prinseră pe tustrei și-i duseră la împărat. Împăratul, după ce-i probozi[1] urât, încât era să-i și bată, le hotărî, văzând pe Tei-Legănat așa de îndrăzneț și frumos, că scapă de el, dacă le va scoate de la zmei pe cele trei fete ale lui.

Împăratul le mai spuse că, dacă ei scot fetele de la zmei, le dă fiecăruia câte una de soție și împărăția.

Tei-Legănat se prinse să scoată fetele de la zmei.

După ce luă de la împărat bani de cheltuială și haine de primeneală, porni înainte cu Dumnezeu.

Merseră vreme multă, țări, mări și munți și ajunseră la o fântână, pe unde te puteai duce în «lumea neagră«, căci zmeii ce furaseră fetele împăratului acolo viețuiau.

Ca să mergi de pe «lumea albă» în «lumea neagră» trebuia să-ți dai drumul prin fântâna zmeilor. Se vârî întâi Strâmbă-Lemne. El lăsă cuvânt ca atunci când va scutura funia, să-l scoată înapoi. Nu se dase drumul funiei cu care se coborau în fântână nici pe jumătate, și numai ce vede Tei-Legănat că se scutură funia.

— Ce-ai pățit, măi Strâmbă-Lemne, de-ai scuturat funia așa degrabă?

— Da ce să pățesc? Ia nu poți să trăiești în putoarea ceea mare care vine din fundul fântânii.

— Lasă că mă vâr eu, zise Sfarmă-Piatră.

Dar și el păți ca și Strâmbă-Lemne. Atunci se vârî și Tei-Legănat. El lăsă cuvânt că, dacă va scutura funia, mai tare să-i dea drumul.

Merse, merse Tei-Legănat trei zile până ce ajunse în

[1] Probozit - mustrat cu asprime.

fundul fântânii.

Acolo, ce să vadă? Șerpi, balauri, broaște cât casele. Tei-Legănat se dă cu paloșul printre jivine, și le omorî pe toate.

Scăpând de acele urâte locuri, porni spre curțile zmeului celui mai mare.

Vai, mândru mai era! Alt soare, mai frumos ca al nostru, strălucea. Altă lună, mai strălucitoare cum avem noi, era acolo, și niște grădini, mai frumoase ca raiul. Cum ajunse Tei-Legănat la curțile zmeului, se duse la fata împăratului. Ea, cum îl văzu, zise:

— Vai, ce voinic mândru și frumos ești, și cum are să te omoare câinele de zmeu când te-a vedea!

— Dar unde-i dus el amu?

— E dus la vânat.

— Și de pe ce-l cunoști când vine?

— Azvârle buzduganul de trei mile de loc, și atunci bucatele trebuie să fie nici reci, nici fierbinți.

Cum stăteau ei de vorbă, numai ce aud buzduganul în poartă, în ușă, în casă. Tei-Legănat îl repede înapoi de cinci mile de loc, și când a trecut pe lângă urechea zmeului, i-a retezat vârful urechii.

Zmeul a început a da pinteni calului și a fugi spre casă, dar calul nu voia să meargă. Când ajunse la podul de aramă, calul a început a sforăi și a ciuciuli urechile. Zmeul i-a zis:

— Hi! calule, mânca-ți-ar corbii carnea și ciolanele roade-ți-le-ar câinii, că doar nu-i câinele de Tei-Legănat sub pod ca să te sperii de el.

Atunci numai ce iese Tei-Legănat de sub pod și-i spune:

— Cum vrei să ne luptăm? Cu paloșele să ne tăiem, ori în trântă să ne trântim? Zmeul i-a zis: În trântă să ne trântim, trup la trup, că-i mai drept.

Atunci, unde s-a luat Tei-Legănat cu zmeul la trântă! Întâi l-a trântit zmeul pe Tei-Legănat până la brâu. Unde nu se mânie Tei-Legănat, și când l-a izbit o dată pe zmeu, l-a vârât în pământ până la gât. Atunci Tei-Legănat scoate

paloșul și-i taie gâtul. Încălecă apoi pe calul zmeului și se duse la curțile lui.

Fata împăratului, când l-a văzut, nu mai putea de bucurie.

— Ce făcea zmeul cu curțile lui, când se ducea undeva?

— Pocnea din biciul ist din cui de trei ori și le făcea două mere.

Tei-Legănat ia biciul, pocnește de trei ori, face curțile două mere și le dă fetei împăratului.

După ce a scăpat fata cea mare, se duce la curțile zmeului celui de mijloc și-l brâncește și pe el ca și pe cel dintâi.

Îi mai rămăsese să scape pe fata cea mică, care-o ținea zmeul cel mic.

Scăpase el ușor pe fetele cele mari, de la cei doi zmei. Pe cea mai mică însă era mult mai greu, căci avea mult de muncă, și chiar zmeul ist mic era mult mai voinic ca ceilalți.

După ce trece prin niște păduri urâte, pline cu șerpi, broaște și tot felul de dihănii, ajunge la curțile zmeului.

Cum îl vede fata împăratului, îi zice:

— Vai, ce voinic mândru și frumos ești, și cum are să te prăpădească câinele de zmeu când te-a vedea?

— Dar unde-i dus?

— La vânat.

— Și pe ce semne știi când vine?

— Azvârle buzduganul de șapte mile de loc și atunci bucatele trebuie să fie nici reci, nici fierbinți.

Și cum vorbeau ei, numai ce aud buzduganul în poartă, în ușă și în casă. Tei-Legănat îl repede de nouă mile de loc, și când a trecut pe lângă urechea zmeului i-a retezat-o din loc.

Când era pe la podul de aur, calul zmeului a început a forăi și a se da înapoi.

Zmeu-i zice:

— Hai, mânca-ți-ar corbii carnea și câinii ciolanele. Ce,

crezi că sub pod e câinele de Tei-Legănat?

Atunci numai ce iese Tei-Legănat și-l întreabă:

— Cum vrei să ne luptăm: din trântă să ne trântim, ori din paloșe să ne tăiem?

— Ba din trântă să ne trântim, că-i mai dreaptă.

Atunci se încep a se lupta: de dimineață și până-n seară se trântiră, și nu se da nici unul.

Amu le era sete și foame; zmeul vede o cioară și-i zice:

— Dă-mi oleacă de apă, că ți-oi da hoitul lui Tei-Legănat să-l mănânci.

Tei-Legănat zice către cioară:

— Dă-mi apă să beau, că ți-oi da hoitul de la trei zmei să-l mănânci tu cu toate neamurile tale.

Atunci cioara se repede la un iaz, ia cu clonțul apă și picură în gura lui Tei-Legănat câteva picușuri.

Tei-Legănat prinse la putere, și când l-a izbit o dată pe zmeu, l-a vârât în pământ până la gât. Apoi cu paloșul i-a tăiat capul și l-a omorât.

Casele zmeului le-a făcut două mere și le-a dat fetei celei mai mici, care era cea mai frumoasă dintre fetele împăratului și pe care Tei-Legănat își puse ochii. Tei-Legănat luă fetele împăratului, merse cu ele la fântână, pe unde trebuia să iasă din «lumea neagră» în «lumea albă». Tei-Legănat prinde funia și o scutură. Scuturătura vine înapoi.

La gura fântânii așteptau deci cei doi frați de cruce ai lui Tei-Legănat. El pune în patul cel ce era agățat de funie pe cele trei fete și scutură funia. Patul începe a se urca, și Tei-Legănat rămase singur.

Când văzură Strâmbă-Lemne și Sfarmă-Piatră fetele, nu mai putură de bucurie. Ei dădură drumul patului ca să-l scoată afară și pe Tei-Legănat.

Sfarmă-Piatră și Strâmbă-Lemne se sfătuiseră ca să-l urce până la jumătatea fântânii pe Tei-Legănat și să-i dea drumul, ca să scape de el.

Tei-Legănat însă se temea de așa ceva, și ca să-i încerce,

pune în pat un bolovan și scutură funia. Patul începe a se urca și după o bucată de vreme numai ce aude o pocnitură. Cei doi dușmani ai lui Tei-Legănat dăduseră drumul patului cu bolovanul.

Tei-Legănat, văzând șiretlicul tovarășilor lui, porni iar «în lumea neagră». Merge cât merge și ajunge la curțile lui Statu-palmă-barbă-cot. Când l-a văzut moșneagul, nu mai putu de bucurie.

Ospățuri ca acele îi făcu, și-l întrebă ce vânturi îl aduc pe acolo?

Tei-Legănat povesti lui Statu-palmă-barbă-cot pătăraniile lui cu zmeii și cu cei doi tovarăși ai lui, și-l rugă să-l învețe ce să facă pentru a ieși pe «lumea albă».

— Nimeni n-ar putea să te scoată de aici, fătul meu, decât numai pajura din pădurea zmeului cel mare. Pajura aceea pe fiecare an scoate doisprezece pui, și nici de unul n-are parte, căci când se duce după mâncare, vine un balaur și-i mănâncă. Dacă-i putea să omori balaurul, ea te va scoate de la necaz.

Statu-palmă-barbă-cot mai dăscăli pe Tei-Legănat cum să se poarte cu pajura și pe urmă se despărțiră.

— Pentru că n-ai fost rău, ca tovarășii tăi, ai scăpat bine de la mine. Dar dacă ai fi fost și tu ca ei, apoi cu zile nu scăpai de la mine.

Tei-Legănat merse în pădurea zmeului cel mare și ajunse la cuibul pajurii. Tocmai atunci ieșea dintr-un iezer și balaurul ca să mănânce puii pajurii. Tei-Legănat scoate paloșul și dintr-o tăietură retează capul dihaniei de balaur și scapă puii de moarte.

Când l-au văzut puii, nu mai puteau de bucurie.

— Când te-a vedea mama, are să te înghită de bucurie.

Atunci ei l-au făcut un fulg și l-au pus sub aripa celui mai mic.

Când a venit pajura și i-a văzut, era să moară de bucurie.

— Cine v-a scăpat, dragii mamei?

— Un flăcău voinic și frumos, îi răspunseră ei.

—Încotro s-a dus?

— La răsărit, răspunseră ei.

Pajura, ca o vântoasă, se repezi spre răsărit, ca să găsească pe cel ce i-a scăpat puii, dar nu l-a găsit.

—Încotro a apucat, dragii mamei?

—Înspre apus.

Repede iarăși apucă spre apus, dar nici urmă de flăcău n-a găsit.

După ce mai fugi spre amiază și spre miazănoapte, puii ziseră:

— Noi, mamă, ți-om spune unde-i voinicul care ne-a scăpat, dacă ne făgăduiești că nu-l vei mânca.

— Nu-l mănânc, dragii mamei.

Atunci puiul cel mic scoase de sub aripă o peniță mică și-o aruncă jos.

Din ea ieși un flăcău mândru, de nu mai era altul ca el. Pajura îl înghiți de bucurie, și când îl vărsă, Tei-Legănat era de-o mie de ori mai frumos ca înainte.

— Ce poftești de la mine, voinice, pentru binele ce mi-ai făcut?

— Să mă scoți în «lumea albă», răspunse Tei-Legănat.

— Pregătește să ai douăsprezece vase de vin și doisprezece boi fripți, și mâine mergem.

Tei-Legănat se duse pe moșia zmeului cel mare, luă și fripse doisprezece boi, cumpără douăsprezece buți de vin și în zori de ziuă se puse pe aripile pajurii cu boii fripți și cu vinul.

Merseră, merseră cale lungă, peste ape și munți, văi și dealuri. De câte ori îi era foame pajurii, Tei-Legănat îi da câte un vas de vin și câte un bou fript. Atâta drum merseră, încât, când era aproape să-l scoată din fântână, nu mai rămăsese lui Tei-Legănat decât un pahar de vin. Carne nu mai avea defel.

— Dă-mi să mănânc și să beau, zise pajura, că nu mai pot de foame.

— N-avem decât un pahar de vin, răspunse el.

— Dă-mi carne să mănânc de unde știi, că nu mai pot, și ne prăpădim amândoi.

Atunci Tei-Legănat taie din talpa piciorului o bucată de carne și-o dă pajurii.

De-atunci are omul în talpa piciorului lipsa de carne între călcâi și degetul mare.

— Bună-i carnea de om, zise pajura. De știam mai demult că e așa de bună, te mâncam până acum. Mai merseră cât mai merseră și după câtăva vreme Tei-Legănat se văzu iarăși pe «lumea albă».

Merse el cât merse și ajunse la curtea împăratului cel cu fetele.

Fetele cele mari se măritase, una după Sfarmă-Piatră și una după Strâmbă-Lemne. Cea mică, din pricină că n-a ascultat pe tată-său să se mărite după un fecior de împărat, o dăduse slugă la curțile lui Strâmbă-Lemne.

Când a auzit împăratul pățaniile lui Tei-Legănat și drăciile lui Strâmbă-Lemne și ale lui Sfarmă-Piatră, se încruci. Însură pe Tei-Legănat cu fata lui cea mică, îi dărui toată împărăția lui și a trântit o nuntă cum n-a fost alta pe lume, la care a poftit și pe moșneagul și pe baba ce-au crescut pe Tei-Legănat.

La nunta lui Tei-Legănat aș fi jucat și eu dacă eram pe atunci, că el nu se ferea de țărani ca boierii de azi.

Și-am încălecat pe-o căpșună și v-am spus și eu o minciună.

M. Lupescu, în *Șezătoarea II* (1894),
nr. 11-12, p. 200-208.